

ผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์  
ที่สมบูรณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT ON SEX EDUCATION BY USING  
THE LOVE MODEL FOR COMPREHENSIVE HUMANIZATION OF LOWER  
SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Corresponding author<sup>1</sup>,  
meowzy@hotmail.co.th<sup>1</sup>

นวรรตน์ ธีญญศิริ<sup>1</sup>  
Navarat Tanyasiri<sup>1</sup>

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อการสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผลสัมฤทธิ์ ทักษะการเรียนรู้ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม จำนวน 60 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ 2) แบบวัดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟ ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพด้วยความตรงเชิงเนื้อหา มีค่ามากกว่า 0.5 และมีค่าความเที่ยงรายฉบับ ดังนี้ 1) แบบวัดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ความดี 0.82 ความจริง 0.8 และความรู้ปฏิบัติ 0.8) และ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ความรู้ 0.83 ทักษะคิด 0.81 และการปฏิบัติ 0.82) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และความแปรปรวนพหุคูณ ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและดีกว่ากลุ่มควบคุมในด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) หลังเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมด้านความรู้ และทักษะคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟอยู่ในระดับมาก

**คำสำคัญ :** โมเดลเลิฟ, เพศศึกษา, ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์, นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ABSTRACT

This quasi-experiment research was designed to study sex education management using LOVE Model for comprehensive humanization learning achievement and determine student satisfaction regarding such instructional management among lower secondary school students. The sample was taken by using purposive sampling. There were sixty eighth grade students of Chulalongkorn University Demonstration Secondary School. The instruments in this study included: 1) sex education plans using

<sup>1</sup>อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

LOVE Model for comprehensive humanization, 2) comprehensive humanization assessment, 3) learning achievement assessment, and 4) student satisfaction assessment. These instruments were also tested for content validity, which exceeded 0.5, and each assessment had reliability scores as follows: 1) the comprehensive humanization assessment had a score of goodness at 0.82, truth at 0.8, and knowledge for practices at 0.8; and 2) the learning achievement assessment had a score of knowledge at 0.83, attitude at 0.81, and practice at 0.82. The data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and MANOVA. In addition, content analysis. The study found that 1) following the experiment, the experiment group performed better and scored higher than the control group in comprehensive humanization, with statistical significance at .05 level; and 2) following the experiment, the experiment group performed better than before experiment and scored higher than the control group on student learning achievement both in knowledge and attitude, with statistical significance at .05 level. Furthermore, the former scored higher than the latter in sex education practice, but without statistical significance at .05 level and 3) the student satisfactions regarding sex education management using LOVE Model was also excellent.

**Keywords :** LOVE model, sex education, comprehensive humanization, secondary school students

## บทนำ

การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ตีงามลดลง (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) และ การศึกษาส่วนใหญ่มุ่งแต่ให้เด็กเป็นคนเก่ง มีความรู้รอบตัวมากมายหลายเรื่อง แต่ปรากฏว่าหลายครั้งที่ความรู้เหล่านั้นไม่อาจช่วยให้พวกเขาเอาตัวรอดได้ในวิกฤติจากสถานการณ์จริง การสอนให้เด็ก ๆ เก่งอย่างชาญฉลาดแต่ขาดมโนสำนึกแห่งความดีงามนั้น เท่ากับกำลังสร้างภาพในอนาคตที่อันตรายและน่ากลัวให้แก่สังคม สังคมของเราต้องการคนดี เพราะคนดีเท่านั้นที่คิดจะช่วยเหลือผู้อื่น (อาจง ชูมสาย ณ อยุธยา, 2557) ทั้งนี้ การมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่สามารถช่วยให้บุคคลนั้นรู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น เป็นภาวะของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในตนเอง เข้าใจความจริงของชีวิต มีสติและปัญญาในการใคร่ครวญสรรพสิ่งทั้งหลาย มีการพัฒนาด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญาให้เจริญงอกงามอย่างประสานสัมพันธ์กัน (พระพรหมคุณาภรณ์, 2550; ประเวศ วะสี, 2552) ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ ซึ่งความดีประกอบด้วย การประพฤติชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม รักชาติเสีย และมีความรักความเมตตา ส่วนความจริง หมายถึง การเข้าใจหรือรู้เท่าทันและยอมรับความจริงของธรรมชาติ กฎแห่งธรรมชาติ เห็นคุณค่าของชีวิต และความรู้ปฏิบัติ หมายถึง ความรู้เนื้อหาในรายวิชา ซึ่งเป็นความรู้ที่คิดว่าจะนำไปปฏิบัติหรือเป็นความรู้ที่มีแนวโน้มว่าจะนำความรู้นั้นไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน (เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์, 2557)

สำหรับเพศศึกษาของวัยรุ่นไทย แม้ว่าจะมีสื่อมากมายต่างช่วยกันรณรงค์เรื่องเพศศึกษาที่ปลอดภัยก็ตาม ก็ยังพบว่า วัยรุ่นไทยยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติในเรื่องเพศที่อาจนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมาได้ รวมถึงยังคงมี

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่จำนวนมากพบว่าเด็กไทยเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเร็วขึ้น เมื่ออายุเฉลี่ย 12 ปีมากกว่าร้อยละ 50 ไม่มีการป้องกัน และติดอันดับ 5 ของอาเซียนตั้งครม.ในวัยเด็ก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2556; 2557) ต่อมาได้มีการสำรวจพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในปี 2557 พบว่า เยาวชนอายุตั้งแต่ 15-24 ปีที่เข้าร่วมโครงการ ACHIEVED มีนักเรียนเพียงร้อยละ 23 เท่านั้นที่ใช้ถุงยางอนามัยเป็นประจำ นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้หญิงร้อยละ 40 ที่ขอให้ทำแท้งเป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน/มหาวิทยาลัย (ยูนิเซฟประเทศไทยองค์การการกุศล, 2559) ทั้งนี้การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ป้องกันและรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้นนำมาซึ่งโรคเอดส์ และพบว่าการระบาดของโรคติดต่อเอชไอวีในประเทศไทยไม่ลดลง และมีสัญญาณเตือนว่าแนวโน้มการเพิ่มสูงขึ้น (กองควบคุมโรคเอดส์, 2558)

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา มิใช่การศึกษาเรื่อง เพศสัมพันธ์ แต่เพศศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ธรรมชาติ ความเป็นจริงของชีวิตและสังคม เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และทักษะที่จำเป็น และมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในเรื่องเพศที่ช่วยให้สามารถเลือกดำเนินชีวิตตามวิถีเพศอย่างเป็นสุขและปลอดภัย ตลอดจนสามารถปรับตัวตามพัฒนาการชีวิตได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ให้แนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการสอนเพศศึกษาโดยบรรจุเนื้อหาการเรียนรู้อุทิศศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และเน้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเป็นหลักโดยกำหนดให้สอนต่อเนื่องในทุกระดับชั้นตามแนวทางของ Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS, 2004) ที่แบ่งเนื้อหาการสอนออกเป็น 6 ด้านคือ 1) พัฒนาการทางเพศ 2) สุขภาวะทางเพศ 3) พฤติกรรมทางเพศ 4) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล 5) ทักษะส่วนบุคคล 6) สังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ หลักสูตรยังกำหนดประเด็นพัฒนาการทางเพศให้มีการสอนที่เหมาะสมกับวัยและเน้นความทันสมัย เน้นการแก้ปัญหาทางเพศของวัยรุ่นเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในกลุ่มที่ยังไม่มีประสบการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ และองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2559)

เมื่อพิจารณารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร.เอมอชฌา วัฒนบูรานนท์ ได้เป็นผู้สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ชื่อ “โมเดลเลิฟ” (LOVE MODEL) โดยได้มีการพัฒนามาจากแนวคิดจิตปัญญาศึกษาและแนวคิดทางพุทธศาสนาที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านความคิด ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ “โมเดลเลิฟ” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเรียนรู้ (Learning หรือ L) ขั้นเปิดใจ (Openness หรือ O) ขั้นเห็นคุณค่า (Value หรือ V) และขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence หรือ E) โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ตระหนักรู้ในตนเอง มีความรักความเมตตาต่อบุคคลและสรรพสิ่งรอบข้าง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านจิตใจและปัญญา รวมทั้งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (เอมอชฌา วัฒนบูรานนท์, 2556) ซึ่งต่อมา รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาวิชาเพชรบุรีศึกษา และพบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยคาดว่า จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้จักความดี ความเข้าใจธรรมชาติ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสังคม เข้าใจความจริงของชีวิต มีสติรอบคอบ

รู้จักใครครวญ คิดไตร่ตรอง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น คิดเป็น ตัดสินใจได้ มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันโดยไม่หวั่นไหวตามกระแสและการเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง มีพฤติกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพื่อช่วยลดปัญหาสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในสังคมของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้

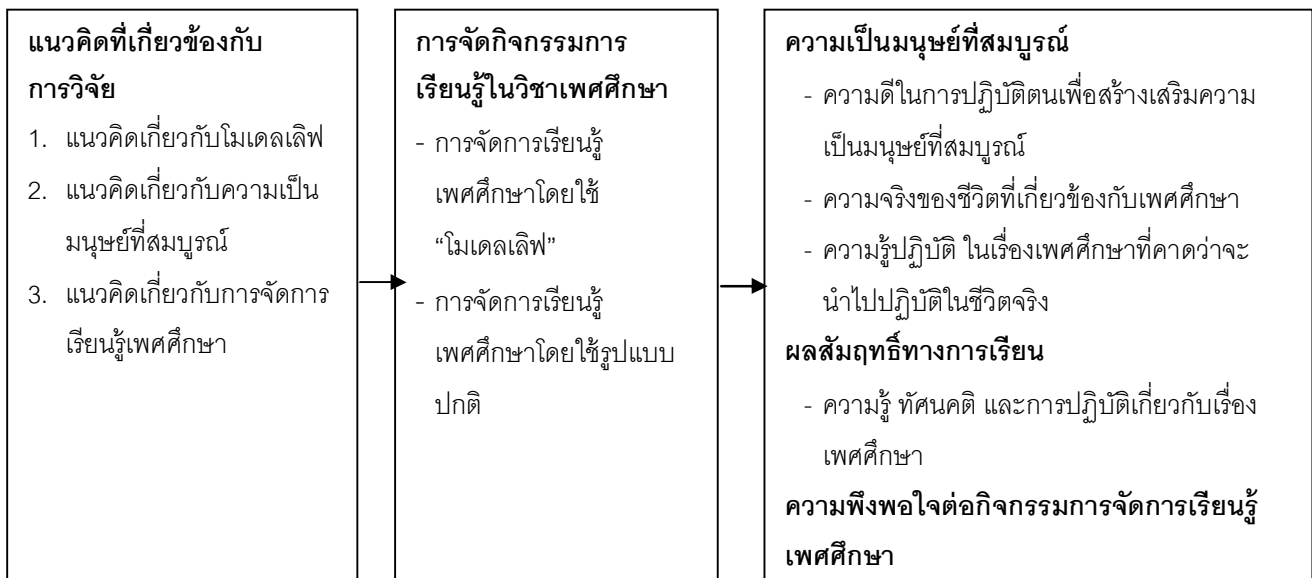
### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยใช้โมเดลเลิฟ เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

### สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนเพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟมีคะแนนเฉลี่ยด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. นักเรียนที่เรียนเพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม
3. นักเรียนที่เรียนเพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

### กรอบแนวคิดการวิจัย



## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ที่มีรูปแบบการวิจัยเป็น Pretest-Posttest Control Group Design

ประชากรคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มีกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 60 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) และใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random sampling) โดยการจับฉลากเพื่อกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง (ได้รับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ) จำนวน 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม (ได้รับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาด้วยวิธีปกติ) จำนวน 1 ห้องเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ (LOVEMODEL) เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
- ตัวแปรตาม คือ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ความดี ความจริง และความรับผิดชอบ) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ) และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ

## วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ตรวจสอบความถูกต้องและคุณภาพของเครื่องมือ
4. ดำเนินการวิจัยโดยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาจำนวน 14 แผน 16 คาบเรียน
5. ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งก่อนเรียน และหลังเรียน ได้แก่ การให้ผู้เรียนทำแบบวัดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน การรวบรวมข้อมูลจากผลงานและการมีส่วนร่วมของนักเรียนขณะเรียน และวัดความพึงพอใจ โดยให้ผู้เรียนทำแบบวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ หลังเรียน
6. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. อภิปรายผลการวิจัย และเสนอแนะข้อเสนอนี้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

## เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ จำนวน 14 แผน 16 คาบเรียน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยรุ่น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเติบโตและพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรรภ์โดยไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง การคุมกำเนิด ทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองเรื่องเพศ ความสำคัญของความเสมอภาคทางเพศ การวางตัวต่อเพศตรงข้าม ปัญหาทางเพศ และแนวทางการแก้ไขปัญหาทางเพศและมีกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 16 กิจกรรม ดังนี้ (1) ชั้นเรียนรู้ (Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกัน เรียนรู้ที่จะรักตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเรียนรู้ในเนื้อหาสาระของศาสตร์สาขาวิชา โดยกิจกรรมการ

ตั้งคำถาม การทำสมาธิ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการอภิปราย ขั้นนี้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการใช้กิจกรรมนั่งสมาธิเกือบทุกคาบเรียน ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆประกอบกัน (2) ขั้นเปิดใจ (Openness) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น และยอมรับความจริงของชีวิตเรื่อง การเกิด แก่ เจ็บ ตาย โดยใช้กิจกรรมการระบายความรู้สึก การเล่าประสบการณ์ การแสดงความคิดเห็น การแสดงความรู้สึก และการจัดสุนทรียสนทนา (3) ขั้นเห็นคุณค่า (Value) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น คุณค่าของชีวิต คุณค่าของความรู้ และคุณค่าของการมีสุขภาพดี โดยใช้กิจกรรมการให้น้ำหนักคะแนน การเขียนบันทึก การทำสมาธิ การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงความคิดเห็น และการแสดงความรู้สึก ซึ่งผู้วิจัยมีการนำกรณีตัวอย่าง และเล่านิทานคุณธรรม (4) ขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเห็นคุณงามความดี ความจริง ความรู้ และความสุข โดยใช้กิจกรรมการแม่เมตตา การทำสมาธิ การสวดมนต์ การเขียนบันทึก การจัดกิจกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับคุณงามความดีของตนเองและผู้อื่นและการแสดงความรักโดยการใช้คำพูด การเขียนข้อความ การวาดภาพ การเขียนคำขวัญ การทำบัตรแสดงความรัก

## 2. แบบวัด 7 รายการประกอบด้วย

### 2.1 แบบวัดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จำนวน 3 รายการ ได้แก่

2.1.1 แบบวัดความดี เป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติจำนวน 20 ข้อ

2.1.2 แบบวัดความจริง เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็น จำนวน 20 ข้อ

2.1.3 แบบวัดความรู้ปฏิบัติ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดหรือข้อสอบอัตนัยให้นักเรียนเขียนบรรยาย

ในประเด็นความดีที่ได้เรียนรู้ ความจริงที่ได้เรียนรู้ และความรู้ปฏิบัติที่จะนำไปใช้ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการประเมินความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

### 2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 3 รายการ ได้แก่

2.2.1 แบบวัดความรู้ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ

2.2.2 แบบวัดทัศนคติ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็น

2.2.3 แบบวัดการปฏิบัติเรื่องเพศศึกษาเป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติจำนวน 15 ข้อ

2.3 แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ 16 กิจกรรม ซึ่งเป็นแบบสอบถามระดับความพึงพอใจ

ทั้งนี้ การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาข้อความให้ชัดเจนเหมาะสม แล้วหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (IOC) โดยมีค่าการประเมินระหว่าง 0.5 – 1.0 จากนั้นปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คนทำแบบวัดก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง จากนั้น หาค่าความเที่ยงของแบบวัดด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ ของ Cronbach ส่วนแบบวัดความรู้ในเนื้อหาเพศศึกษาใช้วิธีของ Kuder-Richardson 20 หรือ KR<sub>20</sub> โดย ซึ่งมีผลการประเมินรายฉบับดังนี้ 1) แบบวัดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ความดี 0.82 ความจริง 0.8 และความรู้ปฏิบัติ 0.8) และ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ความรู้ 0.83 ทัศนคติ 0.81 และการปฏิบัติ 0.82) สำหรับแบบวัดความรู้ในเนื้อหาวิชาเพศศึกษา ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยนั้น มีการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) โดยค่าความยากง่าย (p) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r)มีค่าอยู่ระหว่าง 0.33-0.80 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

## การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยดำเนินการดังนี้

1.1 หาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

1.2 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง โดยใช้ Dependent samples t-test และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยใช้ MANOVA

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

## สรุปผลการวิจัย

**ตอนที่ 1 ผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**

ผลการวิจัย พบว่า หลังเรียน นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้และทศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (M) ของคะแนนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านความดี ความจริงและความรู้ปฏิบัติ และค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง (n=30)

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t
		M	SD	M	SD	
1. ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์						
1.1 ด้านความดี	80	65.50	6.30	72.07	2.08	-6.096*
1.2 ด้านความจริง	80	60.53	5.62	66.10	6.39	-5.457*
1.3 ด้านความรู้ปฏิบัติ	30	7.13	2.86	20.20	4.30	-5.381*
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน						
2.1 ด้านความรู้	30	13.37	3.68	21.17	2.69	-2.688*
2.2 ด้านทศนคติ	80	59.17	5.28	69.60	6.00	-7.662*
2.3 ด้านการปฏิบัติ	60	51.07	6.83	55.10	3.11	-3.556*

\*  $P < .05$

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 3 ด้าน (ความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ) และความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3 ด้าน (ความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศ) ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยโมเดลเลิฟและนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนปกติ พบว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Box's  $M = 32.924$   $F = 5.178$   $df_1 = 6$   $df_2 = 24373.132$   $sig = .000$ ) และเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Box's  $M = 22.003$   $F = 3.461$   $df_1 = 6$   $df_2 = 24373.132$   $sig = .002$ ) แสดงว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของคะแนนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน และของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 3 ด้านไม่เท่ากัน ไม่เป็นตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของตัวแปรพหุนามที่ว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของประชากรจะต้องเท่ากัน แต่ข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าวยกเว้นสำหรับกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 20 หน่วยซึ่งในกรณีนี้ผู้วิจัยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 หน่วย โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 30 หน่วย และกลุ่มทดลองจำนวน 30 หน่วย

ผลการตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มพบว่า ความแปรปรวนของข้อมูลคะแนนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Likelihood Ratio = .001 Approx. Chi-Square = 12.379  $df = 5$   $sig = .030$ ) และความแปรปรวนของข้อมูลคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Likelihood Ratio = 0.000 Approx. Chi-Square = 33.252  $df = 5$   $sig = .000$ ) แสดงว่า คะแนนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์กันเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของตัวแปรพหุนาม โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จำแนกตามวิธีการสอน (หลังเรียน)

วิธีสอน	N	ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์					
		ความดี		ความจริง		ความรู้ปฏิบัติ	
		M	SD	M	SD	M	SD
โมเดลเลิฟ	30	72.067	2.083	66.100	6.397	20.200	4.302
ปกติ	30	65.433	5.500	60.167	4.387	14.600	3.035

หมายเหตุ: Box's  $M = 32.924$   $F = 5.178$   $df_1 = 6$   $df_2 = 24373.132$   $sig = .000$

Levene's Test: ความดี  $F = 14.673$   $df_1 = 1$   $df_2 = 58$   $sig = .000$

ความจริง  $F = 5.158$   $df_1 = 1$   $df_2 = 58$   $sig = .027$  และความรู้ปฏิบัติ  $F = 5.234$   $df_1 = 3$   $df_2 = 58$   $sig = .026$

Likelihood Ratio = .001 Approx. Chi-Square = 12.379  $df = 5$   $sig = .030$

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำแนกตามวิธีการสอน (หลังเรียน)

วิธีสอน	N	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
		ความรู้		ทัศนคติ		การปฏิบัติ	
		M	SD	M	SD	M	SD
โมเดลเลิฟ	30	21.167	2.692	69.600	6.003	55.100	3.111
ปกติ	30	19.533	3.082	65.267	4.152	53.433	6.339

หมายเหตุ: Box's  $M = 22.003$   $F = 3.461$   $df_1 = 6$   $df_2 = 24373.132$   $sig = .002$

Levene's Test: ความรู้  $F = 0.478$   $df_1 = 1$   $df_2 = 58$   $sig = .492$

ทัศนคติ  $F = 6.764$   $df_1 = 1$   $df_2 = 58$   $sig = .012$  และ การปฏิบัติ  $F = 1.901$   $df_1 = 1$   $df_2 = 58$   $sig = .173$

Likelihood Ratio = 0.000 Approx. Chi-Square = 33.252  $df = 5$   $sig = .000$



ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านความดี ความจริงและความรู้ปฏิบัติ และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ MANOVA (n=30)

Source	Dependent Variable	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	sig	ผลการเปรียบเทียบรายคู่
ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์	ความดี	660.017	1	660.017	38.158	.000	ทดลอง>ควบคุม
	ความจริง	528.067	1	528.067	17.553	.000	ทดลอง>ควบคุม
	ความรู้ปฏิบัติ	470.400	1	470.400	33.934	.000	ทดลอง>ควบคุม
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ความรู้	40.017	1	40.017	4.779	.033	ทดลอง>ควบคุม
	ทัศนคติ	281.667	1	281.667	10.573	.002	ทดลอง>ควบคุม
	การปฏิบัติ	41.667	1	41.667	1.671	.201	-

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อยู่ในระดับมาก(M=2.85)เมื่อพิจารณารายข้อกิจกรรมโดยเรียงค่าเฉลี่ยคะแนนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การช่วยเหลือกันและกัน (M=3.33) การแสดงความคิดเห็น (M=3.10) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (M=3.03) การอภิปราย (M=3.00) การแสดงความรู้สึก (M=2.93) การให้น้ำหนักคะแนน (M=2.93) การแสดงบทบาทสมมติ (M=2.90) การตั้งคำถาม (M=2.87) การเล่าประสบการณ์ (M=2.83) การจัดสุนทรียสนทนา (M=2.83) การแม่เมตตา (M=2.77) การสวดมนต์ (M=2.73) การทำสมาธิ (M=2.70) การระบายความรู้สึก (M=2.70) การแสดงความรัก (M=2.60) การเขียนบันทึก (M=2.40) ตามลำดับ

นอกจากนี้นักเรียน ยังได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น สามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้มากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้กล้าถาม โดยไม่ต้องอายทำให้จิตใจเราจึง มีสมาธิในการเรียนรู้อารมณ์อ่อนโยนลงมีสติในการดำเนินชีวิตมากขึ้นช่วยลดการหมกมุ่นทางเพศได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้สึก และความคิดเห็นซึ่งกันและกันทำให้ได้บทพจนสิ่งที่เรียน/ที่เข้าไปในวันนั้นๆ ได้เห็นคุณค่าของผู้อื่น เห็นคุณค่าของชีวิต ได้ฝึกนิสัยที่ดี ที่ควรปฏิบัติในชีวิตประจำวันทำให้สร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อตัวเราและเพื่อน รวมถึงช่วยให้แต่ละคนเข้าใจกันและยอมรับกันได้ ทั้งนี้ นักเรียนระบุว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ ทั้งในเนื้อหาวิชาและกิจกรรมที่ได้ทำในชั้นเรียน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

จากผลการวิจัยข้างต้น กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ทั้งนี้ผู้เรียนยังมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟในระดับมากอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โมเดลเลิฟสามารถนำไปใช้ในรายวิชาเพศศึกษาเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้กับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้

## อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

### 1. ผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นักเรียนได้รับการสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้นทั้งในด้านความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ โดยหลังเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการในด้านความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ สูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับ เอมอัชฌา วัฒนบุรณนทร์(2557) ผู้ได้พัฒนาโมเดลเลิฟ และนำโมเดลเลิฟไปใช้เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในรายวิชาภวศศึกษา เพศศึกษา และสวัสดิศึกษา ที่พบว่า โมเดลเลิฟเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการสร้างเสริมให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สูงขึ้นทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากผู้เรียนกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบตามหลักการของโมเดลเลิฟ และได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการ แสดงความรู้สึกเกี่ยวกับความรักความเมตตา การฝึกคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการพูด การเขียนและการสนทนา การ ทำสมาธิ การสวดมนต์ และการแผ่เมตตา ซึ่งทำให้นักเรียนมีสติ เห็นคุณค่าของชีวิต คุณค่าของตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้ นักเรียนมีแนวโน้มในการปฏิบัติตนเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในเรื่องความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ ช่วยลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อไปได้ (เอมอัชฌา วัฒนบุรณนทร์, 2557)

นอกจากนี้ จากการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ร่วมกับการทำสมาธิและแผ่เมตตาจิตในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างมีเหตุผล มีความเห็นใจต่อผู้อื่น และรู้สึกผิดเมื่อเสนอความคิดที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ออกมาก่อนหน้านี้ ซึ่งสอดคล้องกับ เรื่องอุไร อมรไชย (2552) ที่ได้ทำการศึกษาผลการจัดกระบวนการเรียนรู้และการ ประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดตปัญญาศึกษา ในรายวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา พบว่า ผู้เรียนมองโลกในแง่ ดี/ด้านบวกมากขึ้น คิดรอบคอบ ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจทำหรือพูด มีความเมตตาต่อสัตว์โลก ยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น รู้คุณค่าของตนเองและผู้อื่นในด้านต่างๆ และมีสมาธิมากขึ้น และ Jennings (2008) ที่ทำการวิจัยเรื่องจิตตปัญญา ศึกษา และการพัฒนาเยาวชน พบว่า จิตตปัญญาศึกษาประกอบกับการฝึกปฏิบัติ ในเรื่องการฝึกสมาธิ การเคลื่อนไหว และการไตร่ตรองหรือการพิจารณาเกี่ยวกับธรรมชาติ ช่วยส่งผลให้เยาวชนได้พัฒนาตนเองจนถึงวัยผู้ใหญ่ เพื่อให้บุคคล ตระหนักรู้อย่างมีสติ นอกจากนี้ การฝึกสมาธิจะทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้นั้น ซึ่งผู้นั้นจะเรียน หนังสือหรือทำงานได้ดีขึ้น มีความมั่นใจในตนเองและสามารถที่จะเข้ากับผู้อื่นได้ดี ในขณะที่เดียวกันพฤติกรรมทางลบก็จะ ลดลงไปด้วย จึงควรให้ผู้เรียนได้ทำสมาธิหรือสงบนิ่งก่อนการเรียนรู้ หรือสัก 2-3 นาทีก่อนการตอบคำถาม ซึ่งเป็นวิธีการ หนึ่งของการนำคุณค่าความเป็นมนุษย์ออกมาจากภายใน (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2557)

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเขียนบรรยายแสดงความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า นักเรียนได้เรียนรู้ความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ จากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยนักเรียนส่วนใหญ่เลือกเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งใน ด้านความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ ตามที่คิดว่าสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เลย และเห็นเป็นเรื่องใกล้ ตัว หรือคาดว่าจะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแน่นอน โดยในด้านความดีนอกจากที่ผู้เรียนระบุว่า ได้รู้จักให้อภัย มีความ รักความเมตตา คิดก่อนทำ ไม่ดูถูกตนเองและผู้อื่นไม่ทำร้ายผู้ที่อ่อนแอกว่าทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เห็นคุณค่าของชีวิต เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหา รู้จักพอและรักเดียวใจเดียว นักเรียนยังได้สะท้อนความคิดการ นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับศีล 5 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่อาจเกิดขึ้นในด้านความ

จริงของชีวิตที่ได้เรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา นักเรียนระบุว่า ได้รู้จักการยอมรับความจริงในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และพัฒนาการทางเพศ มากที่สุด รองลงมาคือ การเห็นคุณค่าของชีวิต เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น การยอมรับเพศทางเลือก เข้าใจและไม่รังเกียจผู้ติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เห็นถึงความไม่เที่ยงของปัญหาทางเพศที่เกิดขึ้น และในด้านความรู้ปฏิบัติที่นักเรียนคาดว่าจะนำมาปฏิบัติ คือการเปลี่ยนแปลงและการดูแลสุขภาพทางเพศ การวางตัวต่อเพศตรงข้าม ทักษะการป้องกันตนเองเรื่องเพศ (ทักษะการปฏิเสธ) เป็นต้น โดยความรู้บางหัวข้อ เช่น การทำแท้ง การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การคุมกำเนิด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น นักเรียนแสดงความเห็นได้น้อย ผู้วิจัยคาดว่า อาจเกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของนักเรียนที่ยังมีไม่มากนักเกี่ยวกับเรื่องเพศ จึงไม่แน่ใจว่าตนเองจะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างไร

## 2. ผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย และผลการพัฒนาโมเดลเลิฟของ เอมอัชมา วัฒนบูรานนท์ (2557) ที่พบว่า โมเดลเลิฟช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้นด้วยทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจาก โมเดลเลิฟเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟ ที่มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในแผน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ดังที่Orlich et al (2010)กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยการวางแผนการจัดการเรียนรู้ถือเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะทำให้กิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นนั้นสนับสนุนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้น อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2557)กล่าวว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นคนดี โดยครูต้องสร้างบรรยากาศของความสงบ ความรัก ความเมตตา สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ถามคำถามที่แสดงความคิดเห็นแม้บางครั้งอาจไม่ตรงกับความคิดของครูก็ตาม

สำหรับกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติก็มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่กำหนดไว้ โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสุขภาพ อันได้แก่ ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ ซึ่งก็คือผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ทางเพศศึกษา (สุชาติ โสมประยูร และเอมอัชมา วัฒนบูรานนท์, 2553) จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดลเลิฟมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ โดยเฉพาะในด้านความรู้และทัศนคติที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นข้อยืนยันได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟนั้น ช่วยให้นักเรียนมีความรู้และเจตคติที่ดีขึ้น ที่สามารถส่งผลต่อการให้นักเรียนมีแนวโน้มในการประพฤติตนไปในทางที่ถูกต้องและนำไปสู่การลดพฤติกรรมทางสุขภาพหรือทางเพศที่ไม่ดีต่อไปได้ และสอดคล้องกับ รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์ (2557) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟในหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจะนำไปสู่การรักในชุมชนและพร้อมจะปฏิบัติตนที่พัฒนาชุมชนให้ดี

ต่อไปได้นั้นแสดงให้เห็นว่าโมเดลเลิฟ ส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีต่อไปได้เช่นกัน

### 3. ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นักเรียนมีคะแนนความพึงพอใจในระดับมาก ต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ ซึ่งความพึงพอใจเป็นส่วนหนึ่งของการมีทัศนคติที่ดี และตามที่ สุชาติ โสมประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์ (2553) กล่าวว่าทัศนคติที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมหรือวิธีสอนรวมทั้งตัวครูผู้สอนนั้น จะทำให้ผู้เรียนนำความรู้หรือประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติซึ่งเป็นความพร้อมภายใน จะสามารถโน้มน้าวหรือจูงใจให้ผู้เรียนเปลี่ยนทฤษฎีเป็นการปฏิบัติได้มาก (Scientific knowledge + Positive attitude = Best action)

ทั้งนี้ นักเรียนชอบกิจกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งเป็นกิจกรรมทางด้านจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรกฎา นักคิม (2553) ที่ใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการพัฒนาคุณลักษณะจิตตปัญญาและการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา พบว่า ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะมีความสุขจากการให้ความสุขแก่ผู้อื่น รู้สึกมีความสุขและอิ่มเอมใจเมื่อได้ทำความดี ซึ่งช่วยส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของผู้เรียน และธีรศักดิ์ อุเอารมณเลิศ และคณะ (2553) พบว่า การรู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น การมีจิตอาสา เป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และให้ผู้เรียนก้าวไปสู่การเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นอกจากนี้ สมลสิทธิ์ อัสตรนธิ์ และกาญจนา ภูครองนาค (2560) ยังพบว่า จิตตปัญญาศึกษา สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงและยั่งยืนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้จริง

#### ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟ ผู้วิจัยต้องเลือกกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เนื้อหา และเวลา อาจไม่จำเป็นต้องใช้ครบทุกกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากหากใช้กิจกรรมมากเกินไป อาจทำให้ไม่เพียงพอกับเวลาและเนื้อหาที่ใช้ในการสอน หรืออาจทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเยอะเกินไป เช่น บางแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เพียงการนั่งสมาธิ แต่ไม่ได้ให้นักเรียนสวดมนต์หรือแผ่เมตตา เป็นต้น

2. ครู/อาจารย์ระดับชั้นมัธยมศึกษา สามารถนำโมเดลเลิฟไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา หรือในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและชีวิต เพื่อให้นักเรียนมี “คุณธรรมนำความรู้” สู่การปฏิบัติ อันส่งผลต่ออารมณีกุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

#### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟ ให้กับสถาบันการศึกษาอื่นๆ นำไปทดลองใช้ เพื่อได้ทราบถึงผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมต่างกัน

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟในหัวข้อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา นอกเหนือจากเนื้อหาเรื่องเพศศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟ ร่วมกับสื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนในปัจจุบัน

## กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนเงินทุนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และคณาจารย์คณะครุศาสตร์ในการให้คำปรึกษา ผู้บริหาร คณาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม และนักเรียนทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

## บรรณานุกรม

- กองควบคุมโรคเอดส์. (2558). การเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ใน 9 กลุ่ม ประชากรเป้าหมายพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปี 2558. กรุงเทพมหานคร: สำนักอนามัยกระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2559). รายงานผลการวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร.
- กรกฎ นักรัก. (2553). การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะจิตตปัญญาและการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตในรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 26(1), 1-11.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จักรกฤษณ์ ชวนฤทัย. (2557). การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- จินตนา บันลือศักดิ์. (2558). รายงานการวิจัย เรื่องการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจและทักษะเชิงพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. เงินทุนเพื่อการวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- ธีรศักดิ์ อุ่ณอรมนเลิศ และคณะ. (2553). การสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการนิยาม/แนวความคิด และปัจจัยที่เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ : การขับเคลื่อนจิตวิญญาณของผู้เรียนด้วยพลังทางการศึกษา. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 1(2), 16-26.
- ประเวศ วะสี. (2552). ความเป็นมนุษย์กับการเข้าถึงสิ่งสูงสุด ความจริง ความดี ความงาม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล.
- พงศธร สุกัญญาณ. (2556). การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2550). การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิต หรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน.
- พระมหาพยุหศักดิ์ ธมฺมิวิสุทธิเมธี (2554). การศึกษาวิเคราะห์มนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธปรัชญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย).

- พรทิพย์ ไชยโล, กรรวิ บุญชัย, กรัณท์รัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์, เมธินีวงศ์วานิช รัชมภาภรณ์ และกรกฏา นักคุ้ม. (2553). *การพัฒนา KASET โมเดลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่การเป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยูนิเซฟประเทศไทยองค์การการกุศล (UNICEF-Thailand). (2559). *การวิเคราะห์สถานการณ์เยาวชนและวัยรุ่นในประเทศไทย*. สืบค้นจาก [www.unicef.or.th/SitAnVideo2016/sitan\\_executive\\_summary](http://www.unicef.or.th/SitAnVideo2016/sitan_executive_summary).
- ยอดแก้ว แก้วมิ่งสา. (2557). *การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาตามแนวคิดแคทวอลเพื่อสร้างเสริมความตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์. (2557). *ผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาวิชาเพชรบุรีศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- เรืองอุไร ออมรไชย. (2552). *ผลการจัดกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในรายวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา*. เอกสารเผยแพร่ในการประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย งาน “ราชภัฏวิชาการเฉลิมพระเกียรติและสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ”. 19 สิงหาคม 2553.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2556). *เรื่องรักควรรู้. sook creative happiness*, (3), 20-23.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2557). *เช็กส์กับวัยรุ่น. sook creative happiness*, (15), 31.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนาเพศศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สิงหา จันทร์ขาว. (2550). *ผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุชาติ โสมประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2553). *เทคนิคการสอนสุขศึกษาแบบมีอาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด.
- สุมาลี สวยสอาด. (2555). *เพศศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมสิทธิ์ อัสครนธิ์และกาญจนา ภูครองนาค. (2560). *การศึกษาวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อประเมินความเชื่อตรง. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(2), 225-242.
- เสาวนีย์ พนิชโยวาท. (2550). *เพศศึกษากับคุณธรรม...บูรณาการที่ลงตัว. วารสารสังฆาสสาร*, 4(20), 8.
- อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา. (2557). *คุณธรรมนำความรู้*. กรุงเทพมหานคร: พรีเมียมพัชร์ พับลิชชิง.
- เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2553). *การจัดการเรียนรู้มรดกศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. วารสารครุศาสตร์(ฉบับจิตตปัญญาศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 38(3), 16-29.
- เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2555). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้มรดกศึกษาเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. วารสารสุขศึกษา. มหาวิทยาลัยมหิดล*, 35(20), 31-42.

- เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์.(2555). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ “ความรัก” หรือโมเดลเลิฟ (Love Model) เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สำหรับการสอนสุขศึกษา : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิชาเพศศึกษาและวิชาสวัสดิศึกษา. สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2557). รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยพัฒนาโมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ : ชุดโครงการวิจัยสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2557). คู่มือการใช้โมเดลเลิฟ (Love Model) : โมเดลสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Jennings, P. A. (2008). Contemplative Education and Youth Development. *New Directions for Youth Development*, Summer 2008 (118), 101-105.
- Mitchell K T. et al. (2014). Accessing Sexual Health informative Online: Use, Motivations and Consequences for Youth with Different Sexual orientation. *Health Education Research*, 29(1), 147-157.
- Orlich, D. C., et al. (2010). *Teaching Strategies: A Guide to Effective Instruction*. Boston: Wadsworth.
- Rijsdijk, L.E. et al. (2014). Implementation of The World Starts With Me, A Comprehensive rights – based Sex Education Program in Uganda. *Health Education Research*, 29(2), 340–353,
- Schutte L. et al. (2014). Long Live Love The implementation of a School based Sex- Education Program in Netherlands. *Health Education Research*, 29(4), 583-597.
- SIECUS. (2004). *Guidelines for comprehensive sexuality education: Kindergarten to 12th grade*. Meakille, PA: Author. Retrieved from [http://www.siecus.org/\\_data/global/images/guideline.pdf](http://www.siecus.org/_data/global/images/guideline.pdf).
- Toder,L., Galvin K.T.G and Hollonay,I. (2009). The humanization of healthcare: A value framework for qualitative research. *Journal of Qualitive Studies on Health and Well-being*, 68-77.
- Yun, Lei.et al. (2011). The Practical Problem and Progress of Western Mainstream Sex Education Model. *Studis in Sociology of Science*, 2(1): 1-5.